

Elsőévesek „fejese a mélyvízbe”, avagy megkérdeztük...

...dr. Gácsér Józsefet, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Neveléstudományi Tanszékének vezetőjét:

— Mi az új egyéni pszichológiai és pedagógiai gyakorlatok lényege?

— Az új főiskolai tanterv lehetőséget ad arra, hogy elsőéves hallgatóink öt féléven keresztül, két hetente, egy délelőtti általános iskolában töltsenek el. Legfontosabb célja az új típusú gyakorlatnak — amely jóval többet ad, mint a korábbi évek hospitálási rendszere —, hogy pedagógus jelöltjeink a gyakorlati feladatok önálló megoldása során folyamatosan ismereteket, tapasztalatokat és élményeket szerezzenek leendő munkájukról, a gyermekekről és saját fejlődő pedagógus egyéniségükről.

— Milyen szükséglet hívta életre ennek az új rendszernek a bevezetését?

Felsőoktatási pedagógiai és képzési tapasztalatok. Az egész ország területén most bevezetett új főiskolai tanterv félévenként 15 óra gyakorlatot ír elő a hallgatók számára és emellett aktív bekapcsolódást egy általános iskola életébe, vagy egy köznevelődési intézmény munkájába. Ez az új rendszer potenciális lehetőséget nyújt arra, hogy az elméleti és gyakorlati képzés, egységesen jobban érvényesüljön, szervezettebb folyamatot alkoss. Ez pedig erősen eltolódott az elméleti képzés irányába. Eddig hiányzott a gyakorlati felkészítésnek olyan eleme, amelynek során a hallgató a főiskola kapuját átlépve szinte az első naptól érintkezik a gyerekekkel és a gyakorló pedagógusokkal. Felsőbibeveiseink csak nyári gyakorlaton foglalkozhattak iskolásokkal, nem pedig az iskolai munka idején, tényleges nevelési-oktatási szituációban. A régi hospitálás elsősorban óra-

látogatás volt, nem pedig aktív részvétel a pedagógusi munkában.

— Hogyan változott a követelményrendszer?

— Félévenként összegző értékelés során kaphatnak képet hallgatóink végzett munkájukról. Ebbe beletartozik a gyakorlati feladatok teljesítése mellett egy-egy hévígi gyermekfoglalkozás megtervezése és levezetése iskolában vagy köznevelődési intézményben, bekapcsolódás a kisdobos- majd az úttörőlet munkájába. Javaslatunk diákjainknak, hogy minél változatosabb eszközökkel rögzítsék élményeiket. Az élményszerzés mellett az új rendszer aktivizál az önálló véleményformálásra, önellenőrzésre is. A 6. és 7. félévben az eddigi tapasztalatokra, érdeklődésre alapozva hallgatóink felveznek egy kötelezően választható, pedagógiai jellegű kollégiumot, amelyből majd vizsgát tesznek.

— Konkrétan hogyan szervezték meg az elsőévesek gyakorlatát?

— Szeged iskoláit a két szorosan együttműködő tanszék kérte fel az új képzési rendszerben való részvételre. Hallgatóink az öt féléven keresztül a beosztott csoportokban ugyanabba az általános iskolába járnak majd gyakorlatra. Így igazán megismerkednek a gyerekekkel, pedagógusokkal, az iskola sajátos hangulatával. Főiskolánk egyedi kezdeményezése, hogy két félévet az általános iskola aisétozatos osztályainak megismerésére fordítunk.

— Ez a gyakorlati rendszer szoros együttműködést kíván minden résztvevőtől?

— Ennek így is kell lennie. Nagy örömről Szeged Városi Tanácsának Művelődési Osztálya és az iskolák igazgatói támogatnak ben-

nünket. Főiskolánk vezetése az órarendben biztosította a szükséges időt, méghozzá háromórás blokkban, így egyszerre, szervezettebben teljesíthetik hallgatóink a feladatokat. Az eddiginél még intenzívebb együttműködést vár el az új rendszer a Pszichológiai és Neveléstudományi tanszékétől és mi igyekszünk is megfelelni a ránk háruló tennivalóknak.

— Nemrégien zajlott le az első gyakorlat. Milyenek az első tapasztalatok?

— Tanszékünk elkezdte annak a feljegyzési naplónak a vezetését, amelybe kollégáink, akik megfigyelőként vesznek részt a gyakorlatokon, öt féléven keresztül beírják tapasztalataikat. Az első feljegyzések tanúsága szerint hallgatóink és az iskolák részéről nagy volt az érdeklődés. Szeged 34 általános iskolájában 451 elsőéves főiskolás látogatott órákat.

— Ezek szerint az új rendszer bevezetésének nem is volt sehol ellenzője?

— Voltak óvatosságok, akik megkérdőjelezték a sikert. Szerintük egy semmiféle pedagógiai-pszichológiai tapasztalattal nem rendelkező elsőéves „bedobása a mélyvízbe” nem járhat eredménnyel. Már az első alkalommal ellenzők a tapasztalataink.

Meggyőződésem, hogy ez új jellegű képzés jobban, hatékonyabban szolgálja majd az általános iskolai nevelő és oktató munkára való felkészítést.

K. Á.

Mit csinált szabadidejében az egyetemista, 1978-ban?

Nemrégiben érdekes kiadvány jutott el szerkesztőségünkbe, a „Dissertationes ex Bibliotheca Universitatis de Attila József Nominatae” sorozat 8. darabjaként. A két szerző, Rácz Béláné és Szabó Éva az egyetemi hallgatók szabadidő-felhasználásáról készített felmérést eredményeit teszi közzé ebben az actában, amely felmérés a JATE hallgatói között végzett időmérleg-vizsgálat alapján készült. Ez a vizsgálat a Szentirmai László vezette hallgatói életmódkutatás keretében zajlott, s a hallgatók egy heti idő-felhasználását mérte fel. Az időmérlegnapokat 6 órától 24 óráig, 15 perces időbeosztással kellett kitölteniük a hallgatóknak. A vizsgálat 1978. november 29. és december 5. között készült (ezért egy kissé meglepő, hogy elemzése csak 1984-ben látott napvilágot), s a hallgatók 20 százalékát kérték meg a tevékenységnapló-kitöltésére. A megkérdezettek közül — idézem a szerzőket — a nők és a férfiak, a karok és az évfolyamok aránya az egyetemen képviselt aránynak megfelelő volt. Tehát például a megkérdezettek kétharmada „nőhallgató” volt, egyharmada férfi.

A szerzők összesen 25 félé szabadidő-tevékenységet vettek fel a listára az újságíróvasástól kezdve a zenehallgatásig egészen a hobbi, kézimunka, rokonlátogatás stb. jellegű tevékenységekig. A felmérés alapos, s a rövid elemző tanulmányhoz csatolt 18 melléklet — amely egyebek mellett egy 1973-as vizsgálatról való összehasonlítást is tartalmaz — pedig számos érdekes összefüggésre hívhatja fel a figyelmet. Még akkor is, ha 1978-ban, tehát hat éve készült mindez, akkor is alapszövegünk, amelyre feltehetően itt elap hasábjain is alkalmunk lesz visszatérni, más-más összefüggésben. Nem lehet fon-

tosabb dolgunk, mint szembenézni azzal, ami van, szembenézni a tényekkel, minden kertes és magyarázat nélkül. Ez a vizsgálat ezt célozza, még akkor is, ha nyilvánvaló: teljesen „objektív” képet nem adhat a szabadidő-felhasználásról, hiszen a tevékenységnaplót emberek töltötték ki, ha tessék: „szubjektumok”, akik — nem feltétlenül rosszul — nem bizonyos, hogy a valóságot (azt, ami történt) jegyezték le. E rövid jegyzet keretében aligha kivételként a vizsgálat egészét mérlegre tenni, két megjegyzés azonban mindegyre kikíváncsít és sorok írójából.

Amint azt szerzők az elemzés összefoglalásában megállapítják: a hallgatók szabadidő-felhasználását az időráfordítás szempontjából legerőteljesebben a kapcsolattartás, a társas kapcsolat tartására irányuló törekvések jellemzi. E csoportban a szerzők a következő tevékenységeket különítették el: klub látogatás; beszélgetés; séta; udvarlás; baráti társaságban töltött idő. Tehát négyféle tevékenységet. Nézzük a „séta, udvarlás” tevékenységet. Bármilyen szempontból került sor a besorolásra (kollégiumban lakók, albérletben lakók, karok vagy éppen tanulmányi eredmény szerint) ez a tevékenység szinte minden esetben az első öt közé van rangsorolva, átlagban harmadik-negyedik helyen. Nincs mit csodálkoznunk ezen, részben életkori sajátosság is. Azaz, állunk meg egy pillanatra. Mi az, hogy „séta, udvarlás”? Fogadni me- re, hogy mindenki ugyanarra gondol. Vagy mégsem? Mit kell például udvarlásnak érteni? Nem lett volna fölösleges részletezni ezt már csak azért sem, hogy megkülönböztethessük annak esetleges végeredményétől (vő, szex). Vagy azt tettezzük fel, hogy csupa szű-

lány jár az egyetemre? Nos, mini tudjuk, ez nem jellemző, s bátran állíthatom, 1978-ban sem volt az. Sőt, mint az újabb tapasztalatok mutatják, a helyzet azóta egészen elvadult. Tehát: miért nem lehetett, mondjuk, „nemi élet” címszó alatt összefoglalni azt, ami a séta, udvarlás-jellegű tevékenységbe aligha fér bele. Csak nem attól féltek a felmérés végzői, hogy aránytalanul nagy óraszámot kapnak? Például — és akkor ez a második megjegyzésem — milyen érdekes lett volna összehasonlítani ezt a számot azzal, hogy az öntevékeny kutatómunka (1978-ról van szó) a bölcsészhallgatók rangsorában csak a 22., heti — ezt tessék meghallgatni! — hat (azaz: 6) perces átlagidővel.

Nem semmi ez, kérem. Persze, jól tudjuk, ez a szám úgy jön ki, hogy két-három ember heti több órán át végzett öntevékeny kutatómunkát, a többi pedig semmit nem végzett. De akkor is: egyetemisták átlagáról van szó, s akár tetszik, akár nem, az átlagidőt kell figyelembe venni. Elképzelem, mit lehet heti 6 perc alatt öntevékenyen kutatni... Könnyen beláthatjuk nem sokat. Sőt, annál is kevesebbet. A kérdés azért is kényes, mert — jól tudjuk — az egyetemisták, nem kevésbé a társadalmi átlagnál szabadosabbnak tűnő életmódjuk következményeként, igencsak jelentős öntudattal rendelkeznek. Csak hát, ugye, ha ez így van, akkor bizony meg kell kérdeznünk: mire föl?

Ez volt a helyzet 1978-ban. A látszat szerint — azt persze vizsgálatokkal kellene igazolni — ebben tekintetben nincs változás, azaz: a helyzet rosszabodott. Egy bizonyos: a Nagy Magyar Egyetemista Valóság várja, hogy szembenézzenek vele. Már ha van, azis érdek-

gőr-be

Számítógépes kurzus, irodalmi kávéház, elektronikai klub

Szegeden — bár igen aktív tevékenységet folytat a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Városi Szervezete — a hallgatók körében mégsem teljesen ismert. Bemutatása két okból is indokolt: egyrészt, a diákok, mint a TIT által szervezett tudományos előadások hallgatói, közönsége, mélyíthetik már meglévő természet és társadalomtudományos ismereteiket: másrészt mint előadók közkinccsé tehetik saját tudásukat valamely témakörből, gyakorolhatják a nyilvános szereplést, és nem utolsósorban stílusukat, beszédmodorukat is csiszolhatják.

A TIT Szeged városi munkájáról, működéséről, az egyetemekkel való kapcsolataról Munz Károlyt, a városi szervezet titkárát kérdeztük.

— Mikortól működik a TIT, és milyen kapcsolata van a JATE-val, SZOTE-val, és a főiskolákkal?

— A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat a mai formájában az 1950-es évek elején jött létre. Jogelődje, a Természettudományi Társulatot 1841-ben alapította Bugát Pál. Ez az ország egyik legkorábban alapított szervezete volt, így — a jogelődöt is alapul véve több mint 140 éves múltat tekinthet vissza a magyar tudományos ismeretterjesztés. A városi

szervezet kapcsolata az egyetemekkel, főiskolákkal jónak mondható. Például a JATE-val két irányban is együttműködünk: kapcsolattunk van az oktatókkal és a hallgatókkal egyaránt. Az oktatókkal való viszony több évtizedes, ők lényegében a TIT megalakulása óta részt vesznek a társulat munkájában. Főleg a természettudományi kar oktatóival alakítottunk ki gyümölcsöző kontaktust.

A nyelvi lektorátus, a történelem tanszék oktatói is eredményes tevékenységet fejtenek ki körünkben. Meg kell még említenem a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola földrajz, fizika tanszékeinek oktatóit és a gyakorló iskola nevelőit is, mint olyanokat akik aktív tevékenységet fejtenek ki szervezetünkben.

A hallgatók az ifjúsági TIT csoportokon keresztül ismerkedhetnek meg a szervezet tevékenységével. Minder karon működik egy ilyen csoport. Szeretném külön kiemelni a jogi kar fiataljainak szereplését, akik nagy lelkesedéssel, hozzáállással végzik feladatukat.

— Hogyan lehet egy hallgató TIT-tag, mik a tagság feltételei?

— Bármely hallgató beléphet a TIT-be, ez nyílt

szervezet. Jelentkezni a kari TIT titkároknál lehet. A bölcsészettudományi karon Czégény József III. éves magyar-történelem szakos, a jogtudományi karon Orosz János V. éves hallgatójánál. A természettudományi karon jelen pillanatban nincs kari titkár de hamarosan lesz. A tagsági díj egy évre öt forint. A tagok kapnak egy igazolványt, amelyben fel van tüntetve, hogy a TIT melyik szakosztályának a keretében fognak dolgozni.

— Milyen módon tarthatnak a hallgató tagok előadásokat?

— Először is meg kell jegyezni, hogy a diákok TIT tagsága nem jelenti azt, hogy automatikusan előadásokat is tartanak. Ez azért sem lehetséges, mert a megtervezhető előadások mennyisége és a tagok létszáma között igen nagy eltérés van. A TIT-es hallgatók részt vehetnek szakkörökben, látogathatják a programokat, de előadásokat tartani csak azoknak lehet, akiket erre a TIT-szervezet titkára felkér.

A legjobb lenne, ha az a tag, aki igényli, hogy elő-

adóként szerepeljen kész témajavaslatlal együtt jelentkezne a titkárnál. Ő aztán kiválasztja, hogy kik lehetnek előadók, az anyag olyan színvonalú-e, amely közlésre érett, megvizsgálja milyen a hallgató szakmai, politikai tájékozottsága, előadókészsége. Ne felejtjük el, hogy nagy felelősséget jelent kiállni több tucat ember elé, szakmailag megfelelő, érthető, tájékoztatást nyújtani, és válaszolni az előadást követő kérdésekre. Az intézmények egyébként visszajelzik nekünk, hogyan reagált a közönség az előadásra, és mi eszerint igyekszünk mind a témaköröket csoportosítani, mind pedig az előadókat kiválogatni.

— Hány előadást tartanak egy évben?

— Szegeden, 1983-ban a megyei és a városi szervezet együttesen 32 505 órányi anyagot adott le. Az öt megyei város közül egyedül Debrecen fejtett ki aktívabb tevékenységet. Az általunk leadott összes óraszám 14 461-et tesz ki a nyelvoktatásra fordított idő, amely igen intenzív nyelvtanulási lehetőséget jelent az érdeklődőknek.

— Milyen szervezetei vannak a TIT-nek Szegeden?

— A Csongrád megyei Szervezet csoportjai közül városunkban működik például a nyári egyetem, a titkárnőképző, a műszaki tanfolyam stb. A városi szervezetünk nyáron nagy sikerű programot szervezett a számítógépek népszerűsítésével kapcsolatban. 73 helyre több mint 200 gyerek jelentkezett. A Kalmár László kibernetikai laboratórium, és a Juhász Gyula főiskola matematikai tanszékének számítógépes csoportja végül el a programok kidolgozását.

A városi szervezeten belül meg kell említenem a következő klubokat, amelyekbe megragadva az alkalmat — egyben tagfelvételt is hirdetnénk: hanglemezbarátok klubja. Ide elsősorban a komoly zenét kedvelőket várjuk. Lemezugyűjteményünk tízezres nagyságrendű. Elektronikai klub, vezetője dr. Mihály József. Bárkit, akit érdekel az elektronika szívesen várnak. Minden héten tartanak összejöveteleket. Irodalmi kávéház a Royalban. Az ellenkező híresztelésekkel ellentétben nem

drága hely, mert a fogyasztást senkire sem erőltetik rá!

— Hol lehet jelentkezni a klubokba?

— Az irodalmi kávéházba a Royalban, a többi klubba pedig legegyszerűbb, ha nálam, a Kársz u. 11. sz. alatt. Telefonszámunk: 12-458.

— Mennyi honoráriumot tudnak fizetni előadásokként?

— A honoráriumokkal kapcsolatban annyit tudok mondani, hogy ránk e tekintetben a Művelődésügyi Miniszter 7/1983. számú rendelete vonatkozik, ennek az előírásait tartjuk be. A gyakorlat azt mutatja, hogy a TIT ifjúsági csoportja félig társadalmi munka jellegűnek tekinti a feladat elvégzését. Ez azt jelenti, hogy előadásokként 100 Ft-ot tudunk biztosítani.

— Milyen előadások lesznek a közeljövőben, amelyek a hallgatók érdeklődését számot tarthatnak?

— Erre sajnos még nem tudok pontos választ adni. Az őszi társadalmi munkák befejezése után lesz a részletes TIT-program olvasható a karokon.

CSEH LAJOS